

PSYCHOBITCHIST

SIRGUB KODUPERENAINE

Lühidalt:

- ☐ *Ene-Liis Semper on üks olulisemaid elusolevaid eesti kunstnikke.*
- ☐ *värske näitus KUMUS räägib eneseleidmisest, emakssaamisest, kojujõudmisest, väarikast vananemisest jms.*

Pikemalt:

Viimasel ajal rohkem NO teatriga silma paistnud Ene-Liis Semperi isiknäitus KUMUs satub tähendusrikkalt samale ajateljele Raoul Kurvitza juubelinäitusega Kultuurikatlas ja Jaan Toomiku juubelinäitusega Vaal galeriis. Kõigi kolme puhul on tegemist eesti kunsti 90ndate läbimurdjate-põlvkonna silmapaistvamate esindajatega. Näib, et ühe skeene jaoks on kätte jõudnud kokkuvõtete tegemise aeg. Milline on hetkeseis, annab aimu näiteks see, kus keegi oma kokkuvõtteid teeb. Võitjana võitjate hulgast eristub siin Ene-Liis Semper, kelle väljapaneku tarvis on terve KUMU 5. korrus põhjalikult ümberehitatud. Küllastajal on võimalik ringi uidelda labürintjasse keskkonda paigutatud uuemate ning vanemate videote ning installatsioonide vahel. Koridoridesüsteem ei kirjuta küll ette üht kindlat liikumisteed, kuid väljapanek moodustab struktureeritud narratiivse keskkonna, millel on oma algus ja lõpp. Et näitusel puudub eraldi pealkiri, on vaid autori – Ene-Liis Semperi – nimi, võib julgelt arvata, et narratiiviks ongi „kunstnik Ene-Liis Semperi lugu“. Vaadates tööde daatumeid, algab lugu 90ndatel ning lõpeb käesoleval aastal. Seega võib ekspositsiooni käsitleda *Buildungsromanina* ning labürindi läbimist autori individuatsiooniprotsessi kaasategemisena.

Jutustust kannavad edasi omavahel suhestuvad töödepaarid – teos Eesti Kunstimuuseumi keldrist (*elik* eesti kunsti krestomaatiast) ning värske töö, mis kasutab samu elemente või sümboleid. Uuematel töödel puudub valdavalt iseseisev väärtus, need omandavad tähenduslikkuse eelkõige kui komplementaarsed remargid, täiendused ja teisendused 90ndatel tehtule.

Paariku moodustavad näiteks installatsioon rappuva toaga ning video, kus tegeletakse kodu möbleerimise problemaatikaga. Installatsioon kujutab endast väikest kinnist tuba, mida täidavad kolm klaverit. Tuba hakkab regulaarsete ajavahemike järel kõikuma, klaverid sõidavad üksteisele otsa, vajuvad kolinal vastu seina ja veerevad tagasi. Mida iganes see väike klaveritega täidetud tuba ka ei sümboliseeri (on pakutud, et see on „mälestuste kodu“, võibolla terroriseerisid vanemad väikest Ene-Liisi klaveritundidega, võibolla oli tal lihtsalt kodus palju klavereid), igatahes ei ole tegemist turvalise keskkonnaga. Lapsi sellises toas ei kasvata. Kõrvalsaalis eksponeeritud videos aga täidab Ene-Liis oma uut kodu mööbliga. Ka seal võib näha klavereid, kuid need ei kolista enam mööda tuba ringi, vaid püsivad paigal, moodustades kindla vundamendi, millele laduda aina uusi mööblitükke, kuni kodu ongi valmis.

Videos „Tugevama õigusega / Natural Law“ (1998) kaisutab ja hellitab Ene-Liis Semper oma ihul koerakutsikat, kõrval seismas kurvalt niutsuv koeraema. Videole sekundeerib teos käesolevast aastast, mis kujutab autorit limpsimas omaenda uinuvat last. Ei enam vägivallaga endaleanastet aseainet, vaid ise-ilmaletoodud *real stuff*.

Lõpeks raamivad kogu ekspositsiooni kaks suurt portreevideo. Näituse alguses olev „Fundamental“ (1997) kujutab vambilikult meigitud kunstnikku teksti etlemas. Diktsioon on katkendlik, lausutu jääb arusaamatuks, kuid kunstiajaloo tundidest on teada, et Ene-Liis Semper loeb ette Ludwig Wittgensteini traktaate ning artikulatsioon on võimatu seepärast, et etleja on end eelnevalt viinud põhjalikku joobeseisundisse. Näitust lõpetavas videos, mis pärineb käesolevast aastast, jutustab Ene-Liis Semper aga muinasjuttu väikesest võlurist, kelle puudutus muudab kahuritorud ja vanglatrellid lillevanikuteks. Kohal, kus väike võlur läheb ära taevasse, jättes oma poni teda kurvalt taga igatsema, katkeb Ene-Liis Semperi hääle meeleliigutusest ning tema palgeile voolavad pisarad. Ka siin dekonstrueerub kirjapandud tekst Ene-Liisist läbifilterdudes, kuid põhjuseks pole enam manustatud meelemürgid, vaid kunstniku enda ülitundlikkus.

Üksteisele viitavaid töid võib käsitleda pildikestena „enne ja pärast“, need annavad kõige selgemalt mõista, mis on Ene-Liisiga teisiti nüüd, kui ülbetest üheksakümnendatest on möödas enam kui dekaad. Nagu näha, on pilt hirmus. Kaotused on olnud kohutavad. Kui ära võtta *the wild years*, siis jäävadki ainult lapsed, kodukaunistamine ja NO teatri näitlejate suhtedraamad. Uue ja vana kõrvutamisel tekib aga hoiatav lugu sellest, kuidas koperdades mööda trendifilosoofide traktaate ja *house*-pidusid jõutakse lõpuks väikeste asjade suurte tõdede man. Jah tõesti, ütleb näitus, *ecstasy*tabletitist kodanluse diskreetse võluni on vaid väike samm. Pärast pikka pidu võib tõesti hakata tunduma, et kodu koosneb mööblist või et infantiilne muinasjutt sisaldab elutarkust.

Ene-Liis Semper on oma *Gesamtkunstwerki* vormimisega jõudnud alarmeerivalt lähedale kunstiteraapiale, kodundusele ja kokakunstile. Ka see on mõnes mõttes piiride kompamine.

Ene-Liis Semper

14. oktoober – 31. detsember 2011

Kumu kunstimuuseumi